

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

Надзвичайні ситуації, зокрема пожежі, є серйозною проблемою для багатьох країн світу, в тому числі і для України. З кожним роком існує тенденція до збільшення надзвичайних ситуацій та пожеж. При цьому одночасно збільшуються економічні, екологічні та соціальні збитки від них, зростає кількість жертв. Пріоритетним напрямком практичної реалізації державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж є попередження їх виникнення, основною формою роботи якої є наглядово-профілактична діяльність, яка організується відповідно до чинного законодавства в Україні.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів здатності до вирішення професійних завдань інноваційного характеру, пов'язаних з обґрунтуванням, плануванням та реалізацією превентивних та екстрених (аварійних) заходів цивільного захисту з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами знань і вмінь з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захист працівників, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайної ситуації шляхом локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є законодавчі, нормативно- правові, соціально-економічні, інженерно-технічні і санітарно-гігієнічні основи цивільного захисту, необхідні для виконання майбутніми фахівцями обов'язків у напрямку забезпечення заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Основи цивільного захисту» тісно пов'язана з такими дисциплінами навчального плану бакалавра як «Безпека життєдіяльності» та «Основи охорони праці».

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу науково педагогічний працівник може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Здобувачі вищої освіти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також науково педагогічний працівник і здобувач вищої освіти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування науково педагогічного працівника і здобувача вищої освіти у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації в науково педагогічного працівника. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

- СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
- СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Основи цивільного захисту” здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Основи цивільного захисту» здійснюється у одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю

(тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів

тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

Загальна оцінка за залік визначається як сума поточного контролю (до 100 балів)

В разі дистанційного (віддаленого) навчання семестровий залік здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри здобувач вищої освіти може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання– передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП».

Доступний за посиланням:
<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи цивільного захисту в Україні.

Загальні положення Кодексу цивільного захисту України. Цивільний захист України та його завдання. Координація діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Система законодавчого забезпечення цивільного захисту в Україні. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління Цивільним захистом в Україні, регламентацію режимів запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій. Структурно-функціональна схема державного управління Цивільним захистом у

надзвичайних ситуаціях в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на надзвичайні ситуації на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків надзвичайної ситуації

Тема 2. Моніторинг та аналіз причин виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій.

Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження. НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів вражаючих чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогнозуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Тема 3. Планування заходів з питань цивільного захисту.

Структурно-функціональна модель протидії НС (попереджувальна, компенсаційна, комплексна тощо). Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. Методика розроблення планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах та пом'якшення їхніх наслідків.

Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи.

Тема 4. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ).

ЄДСЦЗ та її складові. Режими функціонування ЄДСЦЗ (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного стану). Функціональні підсистеми ЄДСЦЗ. Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Участь поліцейських в оповіщенні про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Участь поліцейських в інформуванні у сфері цивільного захисту.

Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання. Стійкість роботи об'єктів господарювання у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу. Фактори, що впливають на стійкість роботи об'єктів в умовах надзвичайних ситуацій. Ідентифікація та декларування об'єктів підвищеної небезпеки.

Тема 5. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків.

Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Пункти та центри управління в надзвичайних ситуаціях. Керівництво роботами з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Режими підвищеної готовності та надзвичайної ситуації. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Життєзабезпечення постраждалих. Проведення відновлювальних робіт. Цільова мобілізація.

Залучення поліцейських для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Тема 6. Основні принципи та способи захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій. Організація і забезпечення ЦЗ

Оповіщення та інформування у сфері ЦЗ. Засоби індивідуального та колективного захисту. Евакуаційні заходи. Медико-психологічна реабілітація постраждалих осіб. Локалізація та ліквідація НС.

ЦЗ на об'єкті господарської діяльності (ОГД). Структура. Заходи. Функції та обов'язки керівника ОГД та порядок дій персоналу в умовах виникнення НС.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012 №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України
4. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 №1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
5. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. Посібник. Львів: Вид-во Нац. університету «Львівська політехніка», 2010. 417с.
6. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. Львів, 2010. 384 с.
7. Зеркалов Д. В. та ін. Охорона праці та цивільний захист. Навч. посіб. К.: «Основа». 2015. 348 с.
8. Зеркалов Д. В. Цивільний захист. Навч. посіб. К.: «Основа». 2015. 248 с.
9. Зеркалов Д. В., Праховник Н. А., Землянська О. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист. Навч. посібник. К.: «Основа». 2015. 426 с.
10. Кучма М. М. Цивільна оборона (цивільний захист) : навч. посібник. 3-тє вид., допов. і випр. Львів : Магнолія 2006, 2014. 296 с.
11. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
12. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту

населення: навч. посіб. / М.М. Козяр, Я.І. Бедрій, О.В. Станіславчук. Київ: Кондор, 2011. 458 с.

13. Охорона праці та цивільний захист: Підручник для студентів, які навчаються за спеціальностями галузей знань «Автоматизація та приладобудування» / О. Г. Левченко, О. І. Полукаров, В. В. Зацарний, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська. За ред. О. Г. Левченка. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с.

14. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: навч. посіб. для вузів. К. : Знання, 2013. 487 с

15. Цивільна оборона та цивільний захист : підручник / М.І . Стеблюк. 3-те вид., стер. К. : Знання , 2013 . 487 с.

16. Цивільний захист у схемах: навч. посібник / А.О. Собакарь, Д.Г. Казначеев, В.Д. Поливанюк, О.І. Бойко. Дніпро: ДДУВС, 2018. 144 с.

17. Цивільний захист. Підручник. О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. К.: «Центр учбової літератури». 2016. 264 с.

18. Цивільний захист: навчальний посібник / К. О. Левчук, Р. Я. Романюк, А. О. Толок. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2016. 325 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Верховного Суду України – <http://www.scourt.gov.ua/>.
3. Головне управління юстиції у Львівській області - obljustlviv.gov.ua
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського -<http://www.nbuv.gov.ua>